

דער בעלזער קוזאל

ממעיענה הנובע של בעלזא מבית 'תורות בעלזא' | גליון לא | פרשת במדבר כט אייר תש"פ

ממעיעני הפרשה

שיש בו יצר הרע, ואילו על החלק שהוא בחינת נשמה שהיא חלק אלקי ממעל, לא הוצרך ה' לכפות את ההר. וכיון שכל ישראל הם ענפים משורש זה, הרי כל רצונם לעשות רצון ה' ולקיים כל מצוותיו כראוי, ואף אם צריכים להכריחם הרי זה רק מחמת היצר הרע המתגבר עליהם והנסיונות האורבים לפתחם, אולם מאחר שהכניעו את היצר הרי הם רוצים מעצמם לקיים רצון ה' (רמב"ם הלכות גירושין פרק ב הלכה כ). והנה זהו רק בבני ישראל, מה שאין כן אומות העולם, שאף לאחר שיכריחו אותם לא יקיימו את התורה מרצון אלא מהכרח. והוא הביאו לי ספרי יוחסין כשם שבני מביאין ל"י, שבני ישראל שהם ענפים משורש האבות, רוצים מעצמם לקיים רצון ה', ואף כשצריך להכריחם הם מקיימים אח"כ את המצוות מרצון.

שולחן הטהור מוצאי שבת פרשת יתרו – כג שבט תשס"ד

"בחר בו" – כיון שהיה צדיק גמור "וקירבו" – כיון שלבו נשבר כבעלי תשובה

כתוב (במדבר ג, ז): "הקרב את מטה לוי" וגו'. ובמדרש (במדבר רבא ג, ב): "הדא הוא דכתיב (תהלים סח, ה) 'אשרי תבחר ותקרב', אמר דוד אשרי מי שהקדוש ברוך הוא בחר בו, ואשרי מי הוא שקרבו, ואיזהו אשרי בכפלים, מי שהקב"ה בחר בו וקרבו, ואיזה זה זה אהרן, מניין שנאמר (שמואל א' ב, כח) 'ובחרו אותו מכל שבטי ישראל לי לכהן, ומניין שהקריבו, שנאמר 'ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך'".

יש לפרש כוונת המדרש, כ"י איתא בגמרא (ברכות לד, ב): "מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין", ומבאר הרמב"ם (הלכות תשובה פרק ז הלכה ד), שמאחר שבעלי תשובה יצרם הרע גדול מאוד ואף על פי כן הם כושבים אותו, לכן הם גדולים יותר מן הצדיקים. ויש ליתן טעם נוסף בזה, כי בעלי תשובה לבם נשבר בקרבם, ומי עוד נשבר לבו בקרבו כהבעל תשובה, והרי "לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה" (תהלים נא, ט). לכן מקרבם השי"ת עד שאין הצדיקים יכולים לעמוד במקום שבעלי תשובה עומדים. והנה אהרן הכהן היו בו שתי המעלות, שמצד אחד היה צדיק גמור, ומצד שני היה תמיד שב בתשובה ולבו היה שבור בקרבו בסברו שיש לו חלק בכשלונו של ישראל. לכן אמר לו משה רבנו (רש"י ויקרא ט, ז): "למה אתה בוש, לכן נבחרת", פירוש, לכן בחר הקב"ה דוקא בך, לפי שיש בך שתי המעלות, זוכית לבחינת "אשרי תבחר" שהקב"ה בוחר בצדיק גמור, ולבחינת "ותקרב" שהקב"ה מקרב בעלי תשובה.

סעודה ג' שבת חול המועד סוכות – אושפיזא דאהרן תשס"ב

נשמות ישראל ענפים משורש האבות הק' ומקיימים תמיד את המצוות מרצון

איתא בילקוט בפרשת במדבר (ילקוט שמעוני רמז תרפד), "בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן וכו', סתם פיהן הקדוש ברוך הוא אמר להן הביאו לי ספר יוחסין וכו' כשם שבני מביאין". ויש להבין הכוונה בזה.

ויש לפרש בהקדם ביאור דברי הגמרא (שבת פח, א), "ויתיצבו בתחתית ההר" וכו', מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם". והקשו התוספות (ד"ה כפה), וכן הקשו במדרשים (תנחומא נח, ג ועוד), מדוע הוצרך לכפות עליהם את ההר אחר שכבר אמרו (שמות כד, ז) "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע". אמנם כבר ביארו בספרים הק' (קדושת לוי קדושה ראשונה לפורים סוף ד"ה והנה ימי הפורים) שכפיית ההר היתה על שם העתיד, כי הן אמנם בשעת קבלת התורה אמרו ישראל "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע", ברם זה היה רק לגודל מדרגתם באותה שעה, אולם לא תמיד יהיו ישראל במדרגה זו, לכן כפה עליהם את ההר, שיקיימו את התורה אף כאשר יפלו ממדרגתם ח"ו.

בזה יובנו דברי הילקוט, "בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן" וכו', כי הנה כאשר החזיר הקדוש ברוך הוא את התורה על אומות העולם לא רצו לקבלה, כדאיתא בגמרא (עבודה זרה ב, ב) ובספרי (וזאת הברכה עה"פ הופיע מהר פארן), אולם כשראו שכפה ה' את ההר על ישראל, טענו לפניו, הן אמות שלא רצינו לקבל את התורה, אולם מדוע לא כפית עלינו את ההר כשם שכפית את ההר על ישראל כדי שיקבלוהו (תנחומא שופטים ט ועוד).

"סתם פיהן הקדוש ברוך הוא אמר להן הביאו לי ספר יוחסין וכו' כשם שבני מביאין", והכוונה בזה, כי כתוב (דברים לב, ט) "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", והיינו, שהשי"ת נתן לאבות הק' נשמות גבוהות, וכל נשמות ישראל הם ענפים משורש זה בבחינת "יעקב חבל נחלתו", כמו שפירש ב"זרע קודש" (פרשת וישלח ד"ה וירא אלקים) כוונת הכתוב "יעקב חבל נחלתו", שהוא כמו החבל, שאף אם הוא ארוך מאוד, מכל מקום כאשר מונענין אותו בקצה אחד הריהו מתנענע בקצה השני, וכמו כן האבות הקדושים קשורים בחבל למעלה, ובני ישראל קשורים באורך החבל עד תחתיתו, וכיון שכן הגם שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם הר כגיגית, מכל מקום זה היה רק על חלק אחד, אותו חלק

שבת עב - עה

"כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו" - בני ישראל יכולים לשנות את המזלות בכח התפלה ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם. כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו... ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת" (דברים ז, ו - ח).

יש לדקדק בסדר הכתובים, שהפסוק מתחיל לדבר במעלות התורה ו"שמרתם ועשיתם", כפירוש רש"י "ושמרתם" זו משנה, כי הוא חכמתכם" וגו', והפסיק הכתוב לדבר במעלות התפילה "כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראינו אליו", ואחר כך חזר לדבר שוב במעלות התורה ואמר "ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים". וצריך להבין הענין בזה.

ויש לומר על פי מה שאמרו חז"ל (שבת עה, א) "מצוה לחשב תקופות ומזלות שנאמר כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, איזה חכמה ובינה שהוא לעיני העמים הוא אומר זה חשבון תקופות ומזלות", ואמר כ"ק אבי (מרן מהר"י ז"ע) ז"ל, שיש ד' ימים בשנה, שעל פי הילוך המזלות כל עניני השנה תלויין בד' ימים אלו, אולם לישראל אין זה מכריע כי אף אם המזלות מורין ח"ו על לא טוב, יכולין להפוך הכל לטוב על ידי כח התפילה, וכך אמר בלשון קדשו, "אז א יוד געבט א ערליכן קרעכץ פאר גאט ברוך הוא, קען ער אלעס איבערקעהרן צום גוט'ן", אד"ק ז"ל.

על כן אחר שאמר הכתוב "כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים", שהוא מוסב על חכמות חשבון תקופות ומזלות, אמר הכתוב מיד שלא תאמר שאם על פי המזלות ח"ו לא טוב, אזי ישאר כך, אלא "כי מי כה' אלקינו בכל קראנו אליו", שעל ידי תפלה יכולים לשנות הכל לטובה.

כ"ק מרן אדמו"ר מהר"י ז"ע - פרשת ואתחנן - תרפ"ה מארינבאד

"החודש הזה לכם ראש חדשים" - ברצונכם הוא ראשון וברצונכם הוא אחרון

"החודש הזה לכם ראש חדשים" (שמות יב, ב). ופירש רש"י: "הזה, נתקשה משה במולד הלבנה וכו' והראה לו באצבע את הלבנה ברקיע ואמר לו כזה ראה וקדש". לכאורה צריך ביאור, מדוע נתקשה משה במולד הלבנה שלכאורה היא דבר פשוט, ובפרט דאיתא בגמרא (שבת עה, א): "כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וכו'" (ואתחנן ז, ו), **הוא אומר זה חשבון תקופות ומזלות".**

ויש לפרש, כי הנה בני ישראל מונים לפי חדשי הלבנה, ואף על פי כן מונין את השנים לפי חשבון הילוך החמה, ולכן עורכים חשבונות רבים, ועושים חודש מלא וחודש חסר ושנה מעוברת כדי להשלים ה"א יום שיש בשנות החמה ולא בשנות הלבנה, כדי שיהיה פסח בחודש האביב וסוכות חג האסיף. וכמו כן איתא (ויקרא רבה א, ד): דשטן בגימטריא שס"ד, לומר שהשטן מקטר רק בשס"ד ימים ולא בשס"ה, שהוא שנה לפי חשבון הילוך החמה. ועל זה נתקשה משה, מדוע מונים את החדשים לימות הלבנה ואילו את והשנה לימות החמה, ימנו הכל לפי הילוך החמה ויחלקו את השנה לי"ב חדשים, ויהיה תמיד פסח באביב, וסוכות יהיה חג האסיף בלי לחשב שום חשבונות.

המשך <<

פרק ו

רק על ידי ענוה בבחינת עפר ואפר זוכים לתורה, ועל ידי התורה זוכים לענוה בבחינת 'מה' לידע שלפני ה' בולם כאין נחשבו

איתא בכרייתא דאבות (אבות פרק ו משנה ה) שאחד מן הקנינים שהתורה נקנית בהם היא ענוה, והיינו, שעל ידי הענוה זוכים לתורה, וצריך להבין, כי באותה ברייתא איתא (שם משנה א): "רבי מאיר אומר, כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה... ומלבשתו ענוה ויראה", כלומר, שהתורה הק' מלבישה את האדם בענוה, נמצא שעל ידי התורה זוכים לענוה, וכן איתא בכרייתא (עבודה זרה כ, ב): "תורה מביאה לידי זהירות" וכו', חסידות מביאה לידי ענוה", הרי שעל ידי התורה זוכים לענוה, וצריך להבין איך יעלו ברייתות הללו בקנה אחד.

כדי ליישב הברייתות, שלא יהיו נראין כסותרין את עצמן, יש לומר, שיש שתי בחינות כלליות במדת הענוה, בחינה אחת היא כמו שמתפללים "ונפשי כעפר לכל תהיה", וכמו שאמר אברהם אבינו (בראשית יח, כז) "ואנכי עפר ואפר", ובחינה נוספת היא כדאיתא בגמרא (חולין פט, א): "גדול שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם כתיב: 'ואנכי עפר ואפר', ואילו במשה כתיב (שמות טז, ז): 'ונחנו מה'", ונמצינו למדים שישנן ב' בחינות בענוה, בחינה אחת היא שהאדם יודע שאין הוא נחשב למאומה, "עפר ואפר", ובחינה נעלית מזו, שאף שהאדם עומד במדרגה גבוהה, מכל מקום לגבי הבורא יתברך שמו ויתעלה הלא הכל כנגדו לאין ולכלום נחשב, ועל דרך דאיתא בתיקוני הזהר הק' (תיקון ע' קלה, ב), "כתר עליון אף על גב דאיהו אור צח ומצוחצח, איהו אוכם קדם עילת העילות".

לפי זה שוב אין כל סתירה בין הברייתות, כי יש בחינת ענוה שעל ידה זוכים לתורה, ויש בחינת ענוה שאין זוכים לה אלא על ידי התורה, שבטורם יבוא אדם לעסוק בתורה, עליו להיות בבחינת "ונפשי כעפר לכל תהיה", כי בלא זה לא ניתן ליכות לתורה, כדאיתא בגמרא (תענית ז, א): "מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה", ואילו לאחר לימוד התורה זוכה האדם לבוא למדרגת "מה" ולבחינת "אין", ולידע שלגבי הבורא כל עולמים יתברך שמו ויתעלה הכל הוא בבחינת אין ואפס.

קביעות שיעור זמן קיץ תשס"ה

אכן הקדוש ברוך הוא רצה להראות כח הבית דין שברצונם הם מקדשים את החודש וברצונם הם דוחים את רא חודש ביום אחד, כדאיתא בגמרא (ראש השנה ל, ב): "באו עדים מן המנחה ולמעלה" וכו', וכמו כן הם קובעים שנה מעוברת, וגם הם קבעו את הכללים "לא אד"ו ראש ולא בד"ו פסח", אשר כל זה מראה על גודל כח הבית דין. הוא מה שהשיב הקב"ה למשה "כזה ראה וקדש", שקידוש החודש תלוי בראיתך, ואם אתה רוצה לקדש יהיה החודש מקודש ואם לאו לאו.

זה פירוש הפסוק "החודש הזה לכם ראש חדשים", "לכם" הוא ראשון לחדשי השנה, שברצונכם הוא ראשון לחדשי השנה, וברצונכם הנכם מעברים השנה ויהיה החודש האחרון לחדשי השנה.

פרשת בא - קידושא רבה תשמ"ו שויץ

את המצריים בים סוף, שהוא היה רק טפל לנס פרסום אלקותו ית"ש בעולם.

בזה יתכן לבאר גם מה שאמרו בני ישראל (שם ב): "זה קלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו", שלכאורה היו צריכים לומר תחילה "אלקי אבי" ורק אחר כך "זה קלי", אלא הענין הוא, שמה שאמרו "זה קלי ואנוהו" הוא מוסב על נס פרסום אלקותו ית"ש בעולם, שעל זה היו יכולים לומר "זה קלי", ואילו מה שאמרו "אלקי אבי וארוממנהו" הוא מוסב על הנס שהטביע השי"ת את המצריים בים סוף, שעל זה הוצרכו לומר "אלקי אבי", כי הוא לא היה בזכות עצמם אלא בזכות אבות.

ליל הסדר תשס"ב

"נותן לחם לכל בשר... הודו לקל השמים" – הודאה על השגחה פרטית ועל ישועת הכלל

שבשפלנו זכר לנו כי לעולם חסדו. ויפרקנו מצרינו כי לעולם חסדו. ונתן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו. הודו לא-ל השמים כי לעולם חסדו (תהלים קלו, כג - כו).

יש לפרש כוונת הפסוקים, "שבשפלנו זכר לנו כי לעולם חסדו", שבני ישראל מודים להשי"ת על זה שאף כאשר הם בשפלות ח"ו, השי"ת זוכרם ואינו שוכחם, "ויפרקנו מצרינו כי לעולם חסדו", שכאשר השי"ת עושה עמהם ישועות גדולות, אזי ודאי שבני ישראל צריכים להודות להשי"ת.

"נותן לחם לכל בשר", פירוש, שאף אדם העוסק במסחר וסבור שחכמתו הרבה עמדה לו להתפרנס, עליו לדעת שאין זה נכון, אלא "נותן לחם לכל בשר", השי"ת הוא הנותן פרנסה לכל אחד בהשגחה פרטית, לא רק לבני ישראל אלא אף לאומות העולם, ולא רק לאדם שהוא 'מדבר' אלא אף לבעל חי.

"הודו לא-ל השמים כי לעולם חסדו", פירוש, על הכל צריכים אנו להודות לו, בין על הישועות הגדולות שעושה עמנו בכללות, ובין על כך ש"נותן לחם לכל בשר" בהשגחה פרטית.

ליל הסדר תשס"ח

אף כשבני ישראל בשפלות רוחנית מושיעם השי"ת על ידי שמעמידם כנגד אומות העולם

שבשפלנו זכר לנו כי לעולם חסדו. ויפרקנו מצרינו כי לעולם חסדו (תהלים קלו, כג - כד).

יש לפרש, "שבשפלנו זכר לנו", שאף שאנו עומדים במדרגה פחותה ושפלה, בשפלות רוחנית, מכל מקום השי"ת זוכר אותנו ומושיענו. אמנם לכאורה יש להבין, שמאחר שאנו בשפלות רוחנית, מה זכינו שיזכרנו השי"ת, על זה ממשיך הכתוב ואומר "ויפרקנו מצרינו", פירוש, שהשי"ת מעמיד אותנו כנגד צרינו, היינו אומות העולם, וכלפי אומות העולם הרי ישראל הם תמיד בתכלית השלמות.

ליל הסדר תשע"ג

"לגזור ים סוף לגזרים" – להורות שבני ישראל יצאו ממצרים על ידי הקב"ה לברו

למכה מצרים בבכוריהם כי לעולם חסדו... לגזור ים סוף לגזרים כי לעולם חסדו. והעביר ישראל בתוכו כי לעולם חסדו (תהלים קלו, י-יז).

יש לפרש הכוונה בהקדם מה שאמר כ"ק זקני (מרו מהרי"ד) ז"ל, שלא רצה השי"ת שיצאו ישראל ממצרים ברשות המצריים, כדי שלא יצטרכו להכיר להם טובה ולא תהיה שום שייכות ביניהם, אלא הוציאם ביד חזקה ובזרוע נטויה (עכדה"ק). אמנם כשאמר פרעה לבני ישראל (שמות יב, לא) "קומו צאו מתוך עמי", היה נראה כאילו הוא משלח את בני ישראל ממצרים, וכיון שרצה הקדוש ברוך הוא שיצאו ישראל מעצמם ממש בלא שום התערבות מצד פרעה, לכן עשה הקדוש ברוך הוא את נס קריעת הים סוף, שבו היה הכל רק מכוחו של הקדוש ברוך הוא בלא התערבות כח המצריים כלל, כדי שיראו הכל שיצאו בני ישראל ממצרים רק על ידי הקב"ה ולא על ידי המצריים כלל.

וזהו הכוונה "למכה מצרים בבכוריהם... ויוצא ישראל מתוכם... ביד חזקה ובזרוע נטויה... לגזור ים סוף לגזרים כי לעולם חסדו. והעביר ישראל בתוכו כי לעולם חסדו", שכדי שלא יאמרו שיצאו ישראל ממצרים בכח המצריים, על כן "לגזור ים סוף לגזרים... והעביר ישראל בתוכו" שזה היה רק על ידי הקב"ה בעצמו.

ליל הסדר תשע"א

"לגזור ים סוף לגזרים" – עיקר נס קריעת ים סוף שעל ידו היה פרסום אלקותו ית' בכל העולם

לגזור ים סוף לגזרים כי לעולם חסדו. והעביר ישראל בתוכו כי לעולם חסדו. ונער פרעה וחילו בים סוף כי לעולם חסדו (תהלים קלו, יג - טו).

יש להבין הכוונה "לגזור ים סוף לגזרים... והעביר ישראל בתוכו כי לעולם חסדו" וגו', איזו טובה נצמחה מזה לבני ישראל, כי בשלמא מה שאומרים "למכה מצרים בבכוריהם כי לעולם חסדו. ויוצא ישראל מתוכם כי לעולם חסדו. ביד חזקה ובזרוע נטויה כי לעולם חסדו", וכן "ונער פרעה וחילו בים סוף כי לעולם חסדו", זהו מובן, כי כיון שהכה השי"ת את בכורי מצרים וגם הטביע את המצריים בים סוף, שוב לא יכלו המצריים להרע להם, אולם מה היה התועלת בזה שקרע השי"ת את הים והעביר את ישראל בתוכו, הלא בני ישראל יצאו מן הים באותו צד שנכנסו בו, כדאייתא בתוספות (ערכין טו, א ד"ה כשם), וכל עיקר הטובה בקריעת הים סוף היתה להטביע את המצריים בתוכו.

אלא הענין הוא, כי על ידי שנקרע להם הים נתפרסם אלקותו יתברך שמו בעולם, וזה היה איפוא התועלת שבנס קריעת ים סוף, שעל ידו היה פרסום אלקותו יתברך שמו בכל העולם, ועל זה אנו אומרים "לגזור ים סוף לגזרים... והעביר ישראל בתוכו כי לעולם חסדו".

והוא מה שאמרו בני ישראל בשירת הים (שמות טו, א): "אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים", שתחילה אמרו "אשירה לה' כי גאה גאה", היינו, שהיה פרסום אלקותו יתברך שמו בעולם, ואחר כך אמרו "סוס ורכבו רמה בים", היינו, שהודו להשי"ת על הנס שהטביע השי"ת

פסחים קו, א – קט, א

"נגילה ונשמחה בכך" – עיקר השמחה להעלות לה' את השמחה שהשפיע לעולם הזה

איתא במדרש (ילקוט שמעוני במדבר רמז תשפב) על הפסוק (תהלים קיח, כד) "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו", "אין אנו יודעין במה לשמוח אם ביום אם בהקב"ה, בא שלמה ופירש 'נגילה ונשמחה בכך', 'בך' בתורתך, 'בך' בעשרים ושתיים אותיות שבתורה". וצריך להבין כוונת המדרש.

ויש לפרש הכוונה, כי הנה נצטוונו בתורה (דברים טז, יד) "ושמחת בחגך", ולכאורה צריך להבין איך ניתן לצוות על השמחה, הלא אי אפשר לרוכשו בדמים אלא הוא דבר טבעי בלב האדם. ומאחר שאנו רואים שנצטוונו לשמוח בחג, נמצינו למדים שביום טוב משפיע הקדוש ברוך הוא משפיע שמחה מן השמים כמבואר בספרים הק', וכמו שאומרים בתפילה (תפילת שמונה עשרה ליום טוב) "והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועדיך לחיים טובים ולשלום לשמחה ולששון" וכו', "והנחילנו ה' אלוקינו בשמחה ובששון מועדי קדשך", וכיון שהשי"ת משפיע בו שמחה וששון, ממילא תפקיד האדם הוא רק להמשיך את השמחה שנשפעה מן השמים.

זה הענין שאמרו בגמרא (פסחים קט, א) "אין שמחה אלא בבשר ויין", שהקדוש ברוך הוא משפיע שמחה מן השמים, ועל ידי בשר ויין ממשיך אדם את השמחה שהשפיע הקדוש ברוך הוא לעולם הזה, ובזמן שבית המקדש היה קיים היתה השמחה בבשר שלמים ויין, ואילו בזמננו השמחה היא ביין, אמנם התכלית אינו שתהא השמחה בבשר ויין, אלא שיעלה האדם את השמחה להשי"ת, ויקיים הכתוב (תהלים ק, ב) "עבדו את ה' בשמחה", שעל ידי זה חוזר ומעלה להשי"ת את השמחה שמשפיע לעולם הזה.

זהו הכוונה "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו", "אין אנו יודעין אם ביום", היינו, אם עיקר השמחה תהא בבשר ויין, "או בהקב"ה", היינו, שיעלה האדם את השמחה להשי"ת, תלמוד לומר "נגילה ונשמחה בכך", בכך, בתורתך, בכ"ב אותיות התורה", שהתכלית הוא שעל ידי בשר ויין ימשיך אדם את השמחה שהשפיע הקב"ה לעולם הזה, ועל ידי זה יעלה את השמחה להשי"ת.

סעודה ג' שבת חול המועד פסח תשס"ז

שבועות

"הוסיף משה יום אחד מדעתו" – כי ככל שתגדל ההשגה בגדלות הבורא כך תגדל ההכרה בשפלות עצמו

מבואר בספרים הק', שבטרם יבוא איש ישראל לקיים מצוה, עליו להתבונן בגדלות הבורא ית"ש שציוה לקיים מצוה זו, לפני מי הוא בא לקיים את המצוה, ועל ידי ההתבוננות ברוממות האל-ית"ש באים לידי יראת הבורא ואהבת הבורא. כמו כן צריך האדם להתבונן אז בשפלות עצמו, מי אני ומה אני שאבוא לקיים מצוה ה'. ובפרט צריך להתבונן בגדלות הבורא ושפלות עצמו קודם התפילה, כמו שכתבו המחבר והרמ"א בהלכות תפילה (שולחן ערוך אורח חיים סימן צח סעיף א). וכאשר מתבונן האדם בגדלות הבורא ית"ש ובשפלות עצמו, יבוא לבחינת "אין". אולם אל יתרפה האדם על ידי זה מקיום המצוה, אלא יאמר בלבו, הן אמת שהנני אפס ואין, מי אני ומה אני שאבוא לקיים מצוה השי"ת, מכל מקום רצון הבורא ית"ש שאקיים את המצוה.

לפני קבלת התורה נתן ה' לבני ישראל שני ימי הגבלה להתכונן בהם לקראת קבלת התורה (כמו שכתוב - שמות יט, י - "וקדשתם היום ומחר"). עי' שבת פז, א), כדי שבימים אלו יתבוננו בגדלות הבורא ית"ש, וביום אחד יבואו על ידי ההתבוננות לידי יראת הבורא, וביום השני יבואו על ידו להבנת הבורא.

אמנם אף על פי כן "הוסיף משה יום אחד מדעתו" (שבת שם), ויש לבאר הענין בזה, כי הנה התורה הק' מעידה על משה רבינו (במדבר יב, ג) "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה", ולכאורה צריך להבין, שמאחר שזכה משה רבינו למדרגה נשגבה "ומשה עלה אל האלקים" (שמות יט, ג), איך יתכן שהחזיק עצמו בענוותנותו והיה שפל בעיניו יותר מכל אדם. אלא ביאור הענין הוא, כי יש ב' בחינות ענוה, בחינה אחת היא, שהאדם מתבונן בשפלות עצמו ועורך חשבון נפשו לאמר מי אני ומה אני, ועל ידי זה בא לידי ענוה. בחינה נוספת היא, כמו שאמר כ"ק זקני (מרן מהר"ש) ז"ל זיעועכ"י בעת שזכה פעם להתגלות גדולה, שיותר ממה ששמח על עצם ההתגלות, הריהו שמח על שנוכח לראות שיש עוד גבוה מעל גבוה בלי שיעור ובלתי גבול.

מעתה יובן הענין שהוסיף משה יום אחד מדעתו, כי הנה מהי השגתנו בהשי"ת ב"ה, הלא אין אנו אנו משיגים מאומה, אולם אנשי מעלה זוכים להשגה יותר גדולה, ואנשים יותר נעלים זוכים להשגה יותר גדולה, ואילו השגת משה רבינו הרי אין שייך לתאר, והוא השיג יותר מכל אחד. והנה ככל שתגדל ההשגה כך תגדל ההשגה בגדלות הבורא, וככל שתגדל ההשגה בגדלות הבורא כך תגדל ההכרה במיעוט ערכנו כאמור (ראה "קדושת לוי" שיר השירים ד"ה "שחורה אני ונאווה"). על כן איפוא "הוסיף משה יום אחד מדעתו", יום נוסף שבו יתבוננו בגדלות הבורא ית"ש, כי ככל שיתבוננו בגדלות הבורא ית"ש, כך יזכו לענוה ושפלות הרוח.

נר ד' דחנוכה תש"ע